

הפרק על הנביא מוחמד

סיכום מס' 10 – הקרבות של מוחמד בתקופת אל-מדינה.¹

קרבות נגד מכה (שבט קוריש)

קרב בדר 624 (בארות בדר בדרך בין מכה לא-מדינה, קרוב לאל-מדינה)

הקרב הראשון והניצחון הראשון בתולדות האסלאם ומכאן חשיבותו הרבה מאוד וסמליותו עד היום. היוזמים הם המוסלמים, ובמיוחד המהגרים, שנזקקו נואשות למקור הכנסה כיוון שלא הייתה להם פרנסה מאז ההגירה לאל-מדינה. 300 מוסלמים ארבו לשיירה מסחרית של מכה שהוזהרה מראש ובמקומה הגיעו 900 חיילים של מכה. בזכות אומץ לב (הסתערות על הכוח של מכה), נחישות דתית, ובסיוע 1000 מלאכים ששלח אללה ע"פ המסורת המוסלמית הושג הניצחון המוסלמי הראשון. תוצאות הקרב:

1. ניצחון גדול למוסלמים, עליית קרנו של מוחמד, תפיסת שלל רב ושבויים אך לא מהשיירה, אלא ממחנה הצבא של מכה.

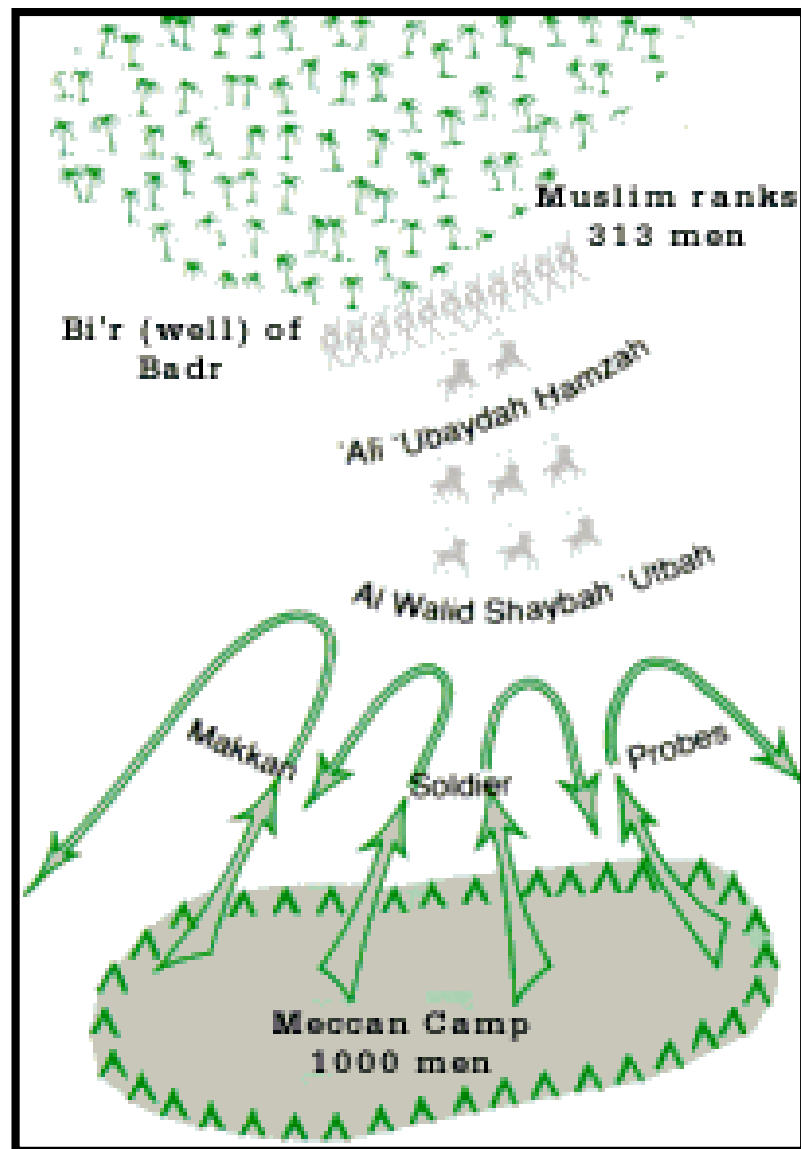
2. הריגת אבו ג'הל, מנהיג הכוח המכאי, שכונה כך בשל התנגדותו למוחמד ולמוסלמים.

3. 14 הרוגים מוסלמים – השהידים הראשונים.

4. גירוש שבט קינוקאע היהודי, בשל טענה ששיתף פעולה עם אויבי מוחמד. מי שהציל אותם מהוצאה להורג היה **אבן אביי** שהיה בן בריתם ומנע ממוחמד לשחוט אותם. אבן אביי היה משבט חזרג' ונחשב למנהיג בכיר בשבט זה. הוא כעס על מוחמד שהשתלט על אל-מדינה וחיפש כל העת דרכים לפגוע בו. הוא אומנם התאסלם, אך לא בלב שלם ולכן כונה ע"י האסלאם: "מונפיק" – צבוע.

5. בעיה – עכשיו למכה יש סיבה רצינית לנקמה.

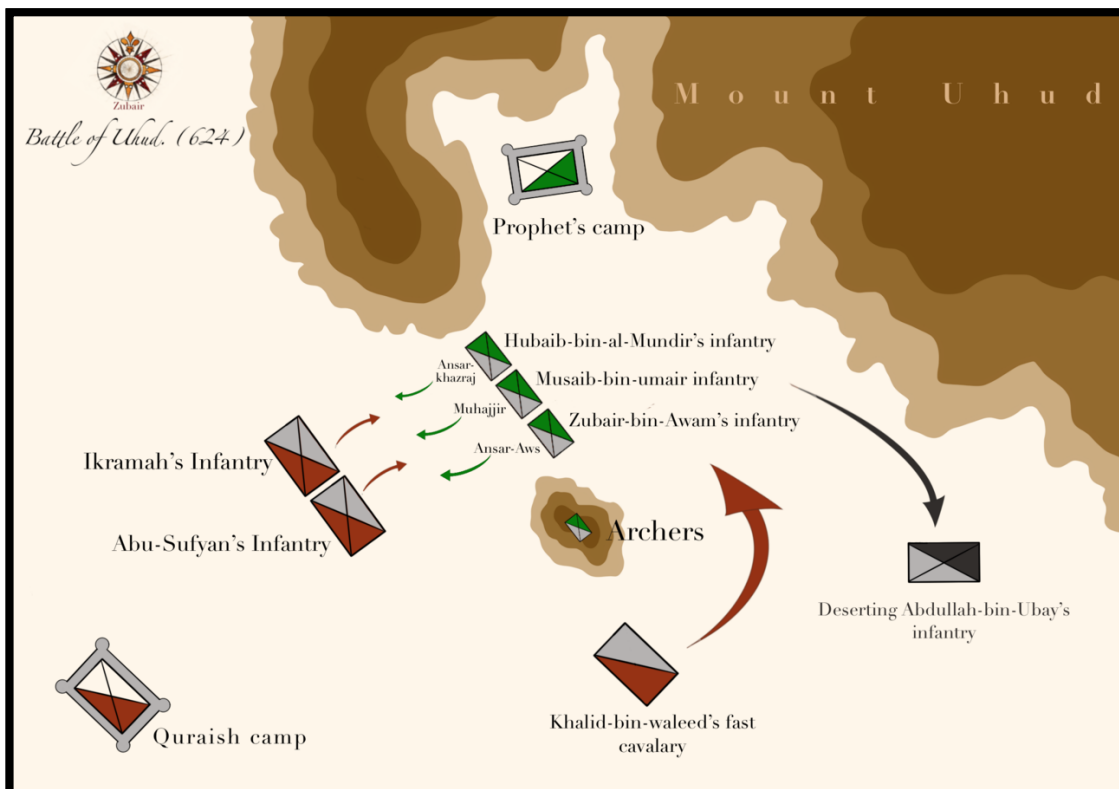
¹ תולדות האסלאם ומדינות המזרח התיכון בעת החדשה בעריכת פרופ' ליאת קוזמא, רכס 2018, עמודים 28-39.

קרב אחד 625 (הר אחד מצפון לאל-מדינה)

הקרב השני של האסלאם והתבוסה הראשונה, שכמעט ושמה קץ לדת ולאומה החדשה. יחד עם זאת יש חוקרים הטוענים כי לא הושגה הכרעה ברורה בקרב ואף אחד לא ניצח. היוזמים הפעם הם אנשי מכה המתוגברים בבני ברית בדואים רבים. מטרתם הייתה נקמה ופגיעה במוחמד והם הצליחו בכך ואף פצעו את מוחמד שהפיץ שמועה כאילו הוא מת כדי להוביל לסוף הקרב, בלי שאנשי מכה יצליחו לחדור לאל-מדינה. אגב, בראשית הקרב נרשם יתרון לצבא המוסלמי, אך במקום לסיים את הקרב, החלו לוחמיו של מוחמד לעסוק בביזה, ולא שמו לב שיש כוח נוסף של מכה שמגיע מהאגף. תוצאות הקרב:

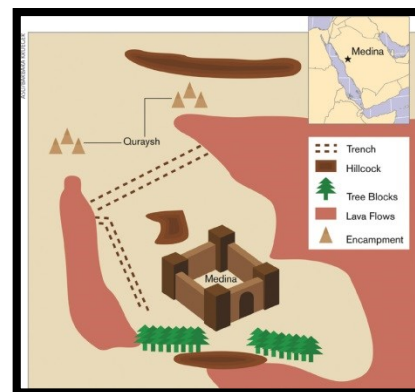
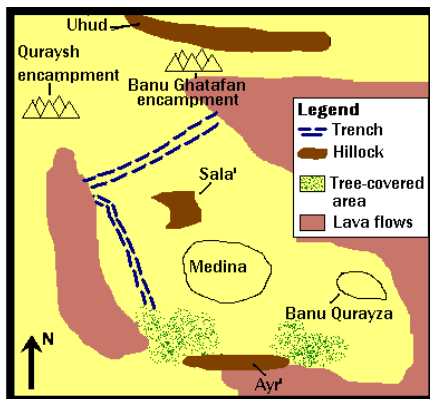
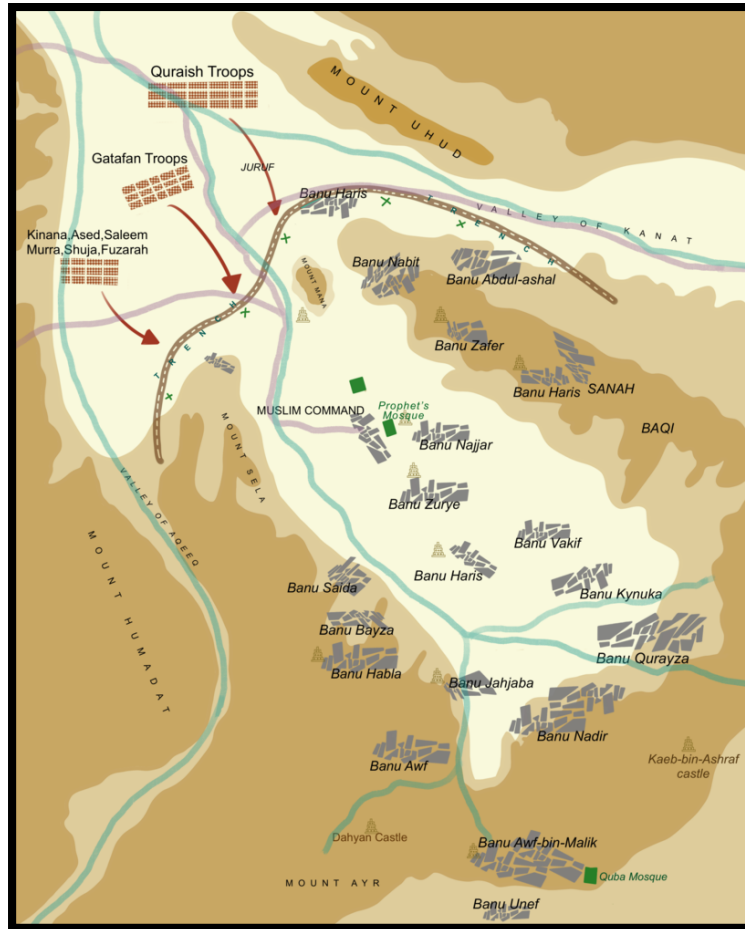
1. הפסד מוסלמי, אבדות רבות (75 הרוגים).
2. פגיעה קשה ביוקרת מוחמד, ביקורת קשה עליו באל-מדינה כי סיבך אותם עם מכה.
3. גירוש שבט נצ'יר לאחר מצור וכריתת הדקלים שלהם, בשל בריתם עם אויבי מוחמד והגדלת נכסי המוסלמים מרכושם. בני השבט יצאו בצורה חגיגית ומתריסה מהעיר.

המצור על העיר אל-מדינה/קרב השוחה (ח'נדק) 627

ניסיון אחרון של אנשי מכה להביס את מוחמד ולשים קץ לחייו ולאסלאם. הם מרכזים כוח אדיר של 10,000 לוחמים, ברובם בדואים שכירי חרב, כדי לצור על העיר. מוחמד מורה לחפור שוחות (תעלות) בצפון העיר (שאר הצדדים מוגנים ע"י שטחי טרשים בזלתיים) כדי להגן על העיר. המהלך מונע מאנשי מכה לכבוש את העיר, כי הם לא היו מורגלים להילחם כך. סופת חול כבדה ששלח אללה, ומדיניות הפרד ומשול של מוחמד בקרב שבטי הבדואים גורמת לאנשי מכה לסגת הביתה. תוצאות:

1. תיקו עם יתרון למוחמד שהוכיח כי לא ניתן להכניעו, חיזוק מעמדו של מוחמד.
2. טבח קשה מאוד בגברים של שבט **קריט'ה**, (בן ברית של שבט אוס שרובו עדיין לא התאסלם ולא יכול היה להגן עליהם) מכירת הנשים והילדים לעבדות. אין יותר יהודים באל-מדינה.
3. חתימה על **הסכם חדיביה** (באר ליד מכה) בשנת 628. מדובר בהסכם אי לחימה ל-10 שנים, שאפשר למוסלמים לעלות לרגל למכה פעם אחת בשנה (כפי שקרה בשנת 629) אך חייב כל איש ממכה שרוצה להתאסלם לקבל אישור ממנהיגי מכה. ההסכם ביטל גם את ברית ההגנה בין שבט קריש ליהודים של **חיבר** (נווה מדבר בצפון חצי האי ערב).
4. כעת כאשר מכה איננה מאיימת עליו עוד, ומעמדו באל-מדינה יציב ואיתן, נפתחה למוחמד הדרך להילחם בשבטים וערים מרוחקים יותר בכל שטחו של חצי האי ערב. על קרבות אלו לא נפרט כאן.

כיבוש העיר מכה 630

התירוץ להפרת הסכם חודיביה היה כפול. טענה כי הסכם עם עובדי אלילים אינו תקף וטענה נוספת לפיה מכה הפרה את ההסכם כאשר בדואים בני ברית של מכה תקפו בדואים בני ברית של מוחמד. באופן כללי מוחמד התחזק מאוד מאז הסכם חודיביה, בעוד מכה נחלשה ומוחמד חש כי ניתן לתקוף את מכה. הכיבוש עבר כמעט ללא התנגדות ומוחמד מטהר את הכעבה מהפסלים האליליים שהיו בה. רוב אנשי מכה התאסלמו וכך הצילו עצמם ממוות. מוחמד כמעט ולא הרג אף אחד שם וכך שיפר את יחסיו עם קריש, מה גם שרצה להשתמש בניסיונם ועושרם בהמשך דרכו.

קרבות נוספים של מוחמד

קרב חנין 630 (דרום מזרח מכה)

מוחמד מביס את הבדואים שהיו בעלי ברית של העיר טאיף, מעביר אותם לצדו, וכך לאחר מצור מגיע להשתלטות על העיר טאיף מרכז מסחרי עשיר וחשוב מאוד בחצי האי ערב.

כיבוש חייבר 629 (150 ק"מ מצפון לאל-מדינה)

הסמל לניצחון האסלאם על היהדות מאז ועד היום. מדובר על נוה מדבר מבוצר שהיה המעוז היהודי האחרון בצפון חצי האי. היהודים גידלו שם עצי דקלים ועסקו גם במסחר. קודם לכן היו תושביו בברית עם קריש ועם שבטים בדואים. בלעדיהם, לא היה להם סיכוי. כאמור מוחמד נטרל את הברית של היהודים עם אנשי מכה, וגרם לבדואים לבגוד ביהודים. מוחמד הרג את מנהיגי היהודים והקרב הפך סמל לניצחון האסלאם ומוזכר ע"י הסיסמה המפורסמת "חייבר, חייבר – הוי היהודים, צבא מוחמד עוד ישוב". יהודים המשיכו לחיות שם עד אשר גורשו סופית ע"י הח'ליף עמר.

סיכום זה נערך בידי המורה גיל חנן מבה"ס הריאלי העברי בחיפה.